

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

7 An publica Reipub. officia uendi et emi queant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

modo si quis habere, an res vana sit facta, an profana, eam nequit emere, ne se peccandi periculo obijciat: Ita profusus; cum ambigit res vana sit ne aliena, an propria venditionis, eius emptione debet superfedere: ac multo minus potest emere, cum animo est dubio, sit ne homo qui venditur, liber an seruus.

Sexiò quæritur, An Æthiopes, Mauri, Saraceni, vel Ethnici sacro Baptismate abijti, & principibus Christianis subiecti, si bello iusto captiantur, eo quod à suo Principe defecerint, iure vendantur? Sunt qui id negent, quoniam Christi iam effecti sunt; apud Christianos autem pius ille mos & consuetudo inoleuit, ut ipsi Christiani iure belli capti, obsides quidem peores victores maneat, non tamen vendantur. Immo Imperatorie leges prohibent, ne Christiani serui efficiantur. Sed dicendum videtur, eos vendi posse auctoritate Principis, præsertim ad certos annos: nam in penam delicti videlicet, læsæ maiestatis, aut violatæ Christianæ religionis, aut attentatæ coniurationis, siue proditiõnis Patriæ; seruitutis pena puniri queunt. Sunt enim quædam delicta, quæ iure civili, vel Canonico, eiusmodi penam plectuntur: libertus enim (gratia exempli) patrono ingratus, reducitur in seruitutem, *l. Manumissus, C. de Libertis*; & qui se fingit inualidum, ut mendicet, condemnatus criminis, seruus efficitur. *l. C. Mendicis, lib. 10.* & raptor mulieris, iure Canonico, fit seruus raptæ, aut patris eius, *cap. de raptoribus, 36. Quæst. 1.* & Christiani defecerentes arma ad Saracenos, sunt serui captiuentium. *c. Ita quorundam, & c. Ad liberandam, de Indis & Saracenis*; & qui nascuntur ex ministris Ecclesie, sunt eiusdem Ecclesie serui. *c. Cum multa, 15. Quæst. 3.* & consuetudini communi, qua Christiani capti bello, obsides tantum sunt, non serui: Ita publica Regis auctoritas potest ijs legibus & statutis derogare, nec Imperatorie leges & statuta, si qua sunt, vbique vim habent.

An publica Reipublicæ officia vendi & emi queant.

CAPVT VII.

NOMINE officiorum intelliguntur in iure, officia iudicam, Senatorum, Scutibarum, Tabellionum, Licitorum, & ministrorum Fiscalium, & aliorum multorum. De hæc. S. Thomas in *Epistola ad Ducem Brabantia Opusculo 21.* Canonici iuris interpretes Innocentius, Hostiensis, Ioan. Andreas, Panormitanus, Anania, Cardinalis, & Glossa in *cap. 1. & 2. Ne prelati vices suas*, Siluester in *verbo Dominus q. 4. Tabienis eod. verb. q. 11.* Caietanus in *Summa, verb. Venalitas. Armilla in verbo officium.* Sotus *lib. 3. de Iustitia quæst. 6. art. 4. ad 2.* Nauarrus in *Manuali cap. 25. n. 7.* Cordubensis in *Summa Casuum, q. 117.* Res hæc continet nonnullas magni certè momeati quæstiones Prima, est an talium officiorum venditio sit per se & iure naturali prohibita. Et quæstio locum non habet in ijs officijs, quæ spiritualia sunt & facta, sed in ijs tantum, quæ continent civilem, profanam, ac temporalem aliquam potestatem. Adrianus in *4. de Restitut. in Quæstione qua incipit, Ex his suboritur alia dubitatio.* ceter, simpliciter non licet Principi talia officia vendere etiã idoneis hominibus, quia non est dominus talium officiorum & stipendiorum, quæ ministris debentur; sed solum est administrator. At profecto hæc sententia pugnat cum communi omnium opinione, ut statim dicemus, licet Saloñ 2. 2. q. 63. art. 2. *controuersia 7. concl. 1.* Adriani opinio nem sequutus sit. Glossa in *cap. Ne prelati vices suas*, generatim ait, iurisdictionem vendi non posse, & iurisdictionis nomine comprehendit munera & officia publica, in quibus inest iurisdictionis potestas. Idem Fabianus *Tract. de Emptione q. 4. principali n. 11.* vbi Baldus producit auctorem, & sequitur. Verum iuris Canonici Doctores in *ca. predicto*: Glossa, inquit, vel de iurisdictione spirituali loquitur, vel si de civilis & profanæ, non significat simo-

nace, sed turpiter iurisdictionem vendi. Cæterum siue hoc, siue illo modo Glossam quis interpretetur, dicendam videtur talium officiorum venditionem per se, & iure naturali permitti. Ita S. Thomas, Caietanus, Siluester, Sotus, Nauarrus in *ijs locis, quos nos supra retulimus, & Gemina. in c. Pro humani, de Homicidio in sexto.* Idque ratio quoque ipsa confirmat. Namque eiusmodi officia numerantur in bonis, siue patrimonio Regis vel principis, ut docent Sotus, Caietanus & alij in *locis allegatis*, & ante eos Baldus in *l. Barbarius, ff. De officio Pratoris.* Ego cum fructuosa sint, per se vendi queunt, neque enim Rex vel Respublica ea cuiquam gratis conferre, naturali iure compellitur. Dices, ea officia Regem, & Rempublicam gratis dare debere, quia tributa, & alia stipendia regia & publica recipiunt, vt ius cuique reddat: ergo debent Magistratus & indices gratis constituere qui ius dicant, vt sic occurrat malis incommodis & malis, quæ inde aliqui prouenire, possunt & solent. Respondeo, tributa & alios Regis redditus principibus deberi multis alijs de causis præter eam proximè allatam; ea verò officia conferri inter bona Principis, ita vt ad eius patrimonium pertineat dicantur.

Secundò quæritur, An scripta iura humana prohibeant talem venditionem officiorum? Non est dubitandum, quin iure communi civili interdum sit, ne talia officia vendantur. *Authent. vt iudices suo quoque suffragio fiant, & Authen. De Mandatis Principum. h. Illud tamen, & l. 2. C. De Murtilegulis in lib. 11.* Murtileguli dicuntur, qui legunt iurices, pilices, qui in medijs faucibus habent purpuræ florem tingendis vestibus expeditum. Alicubi etiam sunt Principum & Regum constitutiones, quibus expressim prohibetur talis venditio. Romani quoque Pontifices planè veterunt, talia ne officia venderentur. Nihilominus passim videmus ea vendi non solum in Principum, vel Regum curijs, sed etiam in Romana curia. Nam cum tantummodo iure scripto humano sit verita talis venditio, facilè Reges, & Principes ius humanum abrogant in hæc parte.

Tertiò quæritur, An Republicæ expedit talia officia vendere? Innocentius, Hostiensis, Andreas, Panormitanus, Cardinalis, & Anania *loco priuato* aperte dicunt, turpe lucrum esse, cum talia officia vendantur: tum quia leges, & iura eam venditionem prohibeant; tum etiam quia incommoda multa & grauissima inde proueniunt. Nam qui pecunijs abundant, emunt ea officia, cum plerumque tamen ijs muneribus obbundis sint minus idonei. Qui maius istidem pretium offerunt, eiusmodi functiones obtinent, sine digni, & apti sint, siue non sint: ac propterea non habetur ratio dignitatis, & meritum cuiusque, sed solum pretij, quod hic, aut ille offert. Accedit quod emptores, vt extorqueant pretium quod dederunt, & aliquid amplius lucentur, multa peccata committunt. Nam lites excitant, & protogant de industria, & pecunijs per fas, & nefas acquirunt, ac cupiditatem suam excusant ac tegunt, dicentes: Officium hoc emi, necesse est, vt ex officio meis pecunijs empto viuam, & aliquid lucrificam.

Præterea alios in locum sui ministros constituere solent, siue illi sint idonei, siue non sint, dummodo eorum opera vtantur ad plus pecuniæ extorquendum, si cum lætè vna sanguinem quoque emungant (vt verbis vtat Sapientis *Prou. 30.*) nihil laborantes. Ideo Caietanus & alij scriptores communiter asseruerunt, officiorum venditionem esse periculosam, & à Republica exterminandam, ob tot & tanta quæ iam commemorata sunt mala.

Cæterum, quamuis auctores elament & conquerantur, eiusmodi venditiones penitus detestantes & damnantes; videmus tamen eas in Principum Curijs vendi, quia ipsi Principes contendunt, tales venditiones Republicæ viles esse, eo quod emptores metu pœnæ, ne officium amittant, simul & pretium quod dederunt, coguntur suo munere rectè fungi, & Principes possunt ipsos emptores facilius officijs amouere, & pœnis coercere, quam si gratis

ea officia contulissent. Iure nemo condemnat tales venditiones, cum iusto, & moderato pretio fiunt; & cum officia vendantur ijs hominibus, qui apti & idonei sunt; & cum probabilis spes est, eos bene suo officio functuros, & certo ac definito pretio id taxatur, quod emptores sint ac cepturi ob laborem & operam suam in officio obeundo; alioqui enim ipsi emptores suo arbitratu pretium augent, & pessima curant pretium, quo emerunt officium, extorquendum, ut si morte immatura rapiantur, eorum haredes pretio aut in totum, aut ex parte fraudentur. D. Thomas *opusculo 21. ad Dilectam Brabantia.*

Quarto quaeritur, Quibus liceat vendere talia officia? Respondeo, id licet Regibus, Rebus publicis liberis, & ceteris Principibus, qui in civilibus & profanis nullum Superiorem agnoscunt & habent, quales sunt multi Duces & Principes in Germania, & Italia. Nam huiusmodi officia in ipsorum bonis numerantur & funt.

Et quamvis populi & civitates, quae liberae non sunt, ius habeant interdum nominandi, designandi, offerendi, & diligendi eos, quos iudicant idoneos ad tale officium: nihilominus tamen Principes in officiis constituit, vel confirmat. Solent etiam Comites, Marchiones, & Duces Imperatori, Regi vel Principi subiecti, facultatem habere vendendi talia officia in locis suis potestati subiectis. Ipsi vero officiorum emptoribus non licet ea vendere, donare vel transferre ad alios, nisi Regis vel principis auctoritate, cuius est nimirum ea officia conferre. At vero consueverunt Reges, vel Principes facultatem concedere emptoribus ea pretio gratis ad alios transferendi; quod tamen facere nequeunt, nisi ea deponant coram Rege, vel Principe gratia eorum, quos ipsi nominaverint, designaverint & obtulerint Regi, vel Principi: nam privati homines quamvis legitimam habeant potestatem vendendi, vel alienandi officium quod emerunt: nunquam tamen possunt ad alium transferre, nisi apud Principem, abdicando se officio, ius enim conferendi officium semper penes Principem manet, cuius est: unde fit, & obitu eius qui officio fungitur vacet, & ad Principem ipsum redeat officium. Ac propterea Principes Constitutiones edere consueverunt, ut talia officia vacent, nisi ministri qui ea possident, a die renunciationis, siue abdicationis, certos & definitos dies vixerint, videlicet 40. 30. vel etiam 20.

Quinto quaeritur, Quid sit dicendum, quando Rex vel Princeps ad remuneranda aliquorum officia & obsequia, ea munera conferre ipsis, gratis, ut vendant alijs quaeritur, inquam; an haec venditiones iura conscientia fiant? Sciendum est, in cuius principum esse vsitatum, ut ipsi principes libenter talia officia conferant in eos, quos certo sciant non esse per se ijs munibus functuros: immo consueverunt etiam Reges gratis dare foemini in aula regia feruentibus Reginae, & deinde ijs, quibus a Rege officia conceduntur, ea vendunt, vel locant alijs. Non est dubitandum, quin id licet fieri queat, si expressam facultatem Princeps dedit vendendi vel locandi, aut si tacita subsit regis facultas, qua ea munera & officia vendant, vel locent, si velint: est autem tacita facultas, cum ea officia Rex dat ijs, quos certo credit non eos per se talia munera obturos, ut cum dat foeminis, aut viris nobilibus, quorum conditione officia sunt inferiora. Dantur enim aliquando foeminis, ut hinc commodam dotem habeant, qua nubant pro earum statu & conditione. Dantur viris nobilibus loco stipendi, ipsis alioqui debiti, & causa compensandi eorum in Principem obsequia, & merita.

Sexto quaeritur, An eo ipso, quo privatus vir habet a Rege vel Principe, aut Republica facultatem transferendi talia officia, habeat quoque ius vendendi. Sunt qui, eos habere, existimaverint: sed reuera non habent, quia sunt facultates distinctae transferendi, & vendendi: ergo vna earum data, altera, nisi expresse concedatur, non censetur data, Salvo 2. 2. q. 63. art.

2. l. contraversa 8.
concl. 4.

De venditione, qua venduntur merces dilata ad tempus pretij solutione.

CAPVT VIII.

VERVS quaestio est apud Auctores, An liceat alicui merces carius vendere, eo quod vendat credito ad tempus pretio, quam venderet numerata, & statim soluta pecunia?

De hac re S. Thomas 2. 2. *quaest. 78. art. 2. ad 7.* & Caietanus *ibidem*; idemque S. Thomas in *Opusculo 67. ad lectorem Florentium*, S. Bernardinus *par. 2. serm. 34. art. 3. cap. 2.* B. Antonii *par. 2. Tit. 1. cap. 8. §. cap. 2. §. 3.* Gabriel in 4. *Distinct. 15. quaest. 11. art. 3. dup. 9.* Conradus de *Contract. q. 39. Medin. de rebus restituendis quaest. 3. §. 38.* Sotus *lib. 6. de iustitia quaest. 4. art. 1.* Covarruvias *lib. 2. variar. resolut. cap. 8. num. 6.* Angelus in *verb. usura nu. 58. §. 39.* Rosella *cod. verbo, 2. num. 12. §. 13.* Silvester *usura 2. quaest. 1. §. seqq. §. in Rosa Aurea Traet. 3. casu 16. §. seqq.* Tabien *usura 5.* Nauarrus in *Manuali cap. 23. num. 81. §. cap. 17. num. 206. §. 228.* Cordubensis in *Summa casuum quaest. 84. §. 85.*

In primis constat apud omnes, fas esse cuique plurius vendere venalem rem; dummodo pretium summum, iustum tamen non excedat. Pretium enim mercium iustum, ut infra dicemus, quando non est lege taxatum, solet esse triplex, Infimum, Medioctre siue medium, & Summum: Et tunc possunt merces vni vendi pretio infimo; alteri pretio medioctri; alij, summo.

Nam cum pretium iustum sit varium & multiplex, iustitiam venditor non violat, si cum vendit, numerato & soluto statim pretio, vilius vni vendit, quam alteri, dilata ad tempus pretij solutione.

Vis igitur quaestio in eo posita est, An ea solum nomine, quod quis merces vendit expectata aliquanto tempore pretij solutione, possit iura conscientia ita pretium augete, & summum excedat? Et constans est omnium opinio, Theologorum, Summistarum, & Iuriscultorum, non posse cum augete hoc solum nomine, quod solutione pretij ad tempus expectat.

Dicitur (hoc solum nomine) quia ex alijs causis licet fieri potest, ut inferius ostendam. Et hanc sententiam ratio ipsa naturalis confirmat, quia pretium meris est commune hominum estimatione taxatum, & illud est, quod res valet, cum venditur, & traditur emptori: ergo si plurius vendas quam valeat, iustitiae leges & iura peccatis.

Sed quaerens, num in tali venditione non solum iniustitia committatur, sed etiam usura sit, quicquid praeter iustum pretium accipitur? Communis etiam est omnium opinio, esse id lucrum vsurarium, quia in huiusmodi venditione tacitum & implicitum mutuum continetur.

Nam si tu, E. G. vendas rem, cuius pretium est decem aureorum, & quia vendas credita pecunia, vendas sexdecim aureis tibi ad certum tempus soluendis, perinde facis, ac si mutuos dades decem aureos, ut ad certum tempus tibi sexdecim aurei redderentur. Vnde merito in *cap. Consuluit, §. in cap. In ciuita de usur.* talis venditio condemnatur tanquam iniusta & vsuraria.

Sed in hac quaestione solet dubitari speciatim de quibusdam mercibus, quae nunquam venduntur, nisi credito ad aliquod tempus pretio. Tales in primis sunt merces, quae in magna copia nauigijs per mare aduehuntur, quae vendi nequeunt numerato & soluto statim pretio, quia rariam mercium tanta est copia, ut breui ea vendi tota non possit: quapropter naues diu in portu expectare nequeunt, cum ibi diutius saluae minime consistant. Sotus *libro 6. de iustitia quaest. 4. art. 1. ad 4.* opinatur, eiusmodi mercium nauticarum venditionem in maiori pretio, licitam esse: vnde a communi & generali regula has merces excipit: quam sententiam defendit Bonifigius in *Tra-*

ctatu